

Мукачеві також існувала і жіноча рада, яка допомагала матеріально круглим сиротам, напівсиротам та дітям бідних [6,63-65]. Так, із 1880 до 1902 року жіноча рада щорічно давала грошову допомогу на суму 89122 корони. З того часу для будинку сиріт виділила 13404 корони, а дітям бідним – 4882 корони, що разом складає суму 107408 корон У 1880 році в лікарні на стаціонарному лікуванні знаходилось 235 хворих, а 1195 чоловік доїжджали на лікування, або ж, як видно з таблиці:

1880 рік – 235 хворих на стаціонарі; - 1195 доїжджали на лікування;
1881 рік – 271 хворих на стаціонарі; - 1073 доїжджали на лікування;
1888 рік – 271 хворих на стаціонарі; - 2143 доїжджали на лікування;
1898 рік – 343 хворих на стаціонарі; - 2143 доїжджали на лікування;

Вищезгадану кількість хворих обслуговувало у 1906 році 11 лікарів, 4 військові лікарі, 3 ветеринарні лікарі, 19 акушерок. У місті були дві аптеки [7, с.421-425]. З цифрових даних видно, що місто Мукачево розвивалось досить швидкими темпами і у населення виникла потреба на такі культурно-освітні одиниці, як театр, бібліотека, казино і т.п. У зв'язку з цим 9 березня 1884 року горожани Мукачева вибрали комісію із 50 чоловік, головою якої обрали Молнар Даніеля, а секретарем – Гаті Гейзу. На цих же зборах вирішили, що у найближчий час у місті повинен працювати театр на 500 чоловік глядачів, а також і казино [8].

Література

1. Малець О. Пригоди колекції Легоцького / О.Малець // Новини Мукачева. – 1994. – 23 червня. – С.4.
2. <http://zakarpattya.net.ua/News/144406-Zakarpatskomu-oblasnomu-kraieznavchomu-muzeiu-prysvoily-imia-Tyvodara-Lehotskoho>. - 27 серпня 2015.
3. Панкулич В. Тиводар Легоцький – Закарпатський історик, етнограф і археолог / В.Панкулич // Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія», вип.27, 2011. – С. 293-295.
4. Lehoczky Tivadar. Munkacsvaros. Ujmonographiaja.- Munkacs, Grunsteinmorkiadasa, 1907. - 366s.
5. Пеняк П.С. Тиводар Легоцький про слов'ян Верхнього Потисся: (До 175-річчя від дня народження Т.Легоцького) / П.С.Пеняк // Світогляд. – 2005. - №32. - С.12.
6. Малець О.Тиводар Легоцький (1830-1915) / О.Малець // Історія України в історичних портретах (збірник наукових праць). Ужгородський державний університет. Кафедра історії України. - Ужгород, 1996. – С.63-67.
7. Lehoczky Tivadar. Beregvarmegyé monographiaja. ikot. - Ungvar, 1881. - P.421-425.
8. Кобаль Й. Зачинатель музейної справи : (Т.Легоцький) / Й.Кобаль // Закарпатська правда. – 1995. – 25 липня.

УДК 1.101+8.82.09

Т.Л. МІЩУР
Мукачівський державний університет

ФІЛОСОФІЯ І ЛІТЕРАТУРА: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ТА ВЗАЄМОДОПОВНЕННЯ

Філософія і література по-своєму відображають і освоюють світ. Філософія як світогляд впливала і буде впливати на літературу, сама відчуючи вплив літератури. Внаслідок особливої уваги письменника до універсальних аспектів

буття, світобудови, сенсу людського життя його літературні тексти набувають філософської наповненості.

Через дидактичну літературу і художню творчість «від міфу до логосу» пройшла свій шлях становлення Антична філософія. Філософію і художнє втілення сплела в своїх текстах Біблія. Поетика філософського слова древніх мислителів Індії та Китаю була на такій висоті, що до нашого часу викликає захоплення і наслідування як «передумова досконалості» (Г. Гадамер).

В історії цивілізації завжди були філософи поети і прозаїки, естетичною програмою, яких було змішання поетичних і філософських поглядів, об'єднання поезії з філософією.

Філософи XVIII – XIX ст. вважали, що мистецтво є унікальною основою розуму і моделлю людської цілісності (Кант), унікальним засобом відновлення людини від нівелювання цивілізацією її свідомістю (Шиллер) і що «філософія духу - це естетична філософія» (Гегель) [1]. Розділом фантастичної літератури, в якій існує взаємне поєднання унікального звучання і багатоголосся називав філософію Х.Л. Борхес. Українська філософська думка завжди тісно була пов'язана з життям. Тому в розвитку оригінальних філософських ідей в Україні, поетична думка грала таку ж роль, як і думка наукова і безпосередньо філософська (Г.Сковорода, Т. Шевченко, І.Франко, Л. Українка та ін.).

У літературних творах XX ст. все частіше присутнє філософське начало. Письменник живе у філософській атмосфері епохи, тому все частіше перед ним постають питання: що реальніше – світ накопичених знань, або сама людина? Кому віддати перевагу – надіндивідуальній абстракції чи індивіду? Автори критикують кризовий стан сучасної культури і закликають орієнтуватися на «життєвий світ» індивіда на початкову особистісну свідомість. Філософія з'єднується з художніми формами слова, щоб глибше і різносторонніше висловити буття людини. В творчості головне місце починає займати інтроспекція: докладний опис свідомості людини, коли вона сподівається, страждає, любить, здобуває перемогу або зазнає поразки, коли вона робить вибір. Цьому умонастрою підпорядковуються і філософський роздум і художня творчість. Таким чином в предмет філософських роздумів включаються емоційні характеристики, умови переживання можливого як цілісного інтелектуально-емоційного акту. Чуттєве і раціональне з'єднуються.

Ще одним аспектом взаємозв'язку сучасних філософії і літератури є відкриття шляху пізнання особистісного сенсу в структурі свідомості, який застосовується при аналізі творів мистецтва і має аналоги в філософії (зокрема у феноменології). Спочатку відбувається уподібнення об'єкту естетичного ставлення, а потім зближення з характерною суб'єктивністю в мистецтві, з принципом художньої типізації. Не випадково Гуссерль, в кінці свого життя, писав про «поезію історії філософії» [2]. «Світ, де дійсно протікає і здійснюється вчинок, – за Бахтінім, – єдиний і єдиний світ, який дійсно переживається: побачений, почутий, відчутий і мислимий, весь пройнятий емоційно-вольовими відтінками затвердженої ціннісної значимості. Ця затверджена причетність моя створює конкретну необхідність – реалізувати всю єдиність, як незамінну в усьому єдиність буття, по відношенню до всякого

моменту цього буття, а значить, перетворює кожен прояв мій: почуття, бажання, настрої, думку – в активно-відповідальний вчинок мій» [3]. Герой, в цьому «думка-вчинок», несе естетичне і філософсько-культурне навантаження, а ціннісний зміст культури і є те спільне, що зближує, ріднить між собою літературу і філософію.

В сучасній літературі з'явилося багато художніх творів, в яких переплітається художній вимисел, практична містика, езоторика, філософія позитивного мислення («нове мислення») – це високохудожні твори, з прекрасною, відточеною стилістикою, дотепні, використовують широку гаму літературних прийомів (книги Паоло Куельо, Дональда Уолша, Августо Курі та ін). Висока художня майстерність цих письменників, поєднується з філософією і це надає літературним творам характер документальності, а художність виступає як своєрідне «відсторонення» [4]. Тобто письменники вважають, що завдання літературного твору – вивести читача з «автоматизму сприйняття», змусити його як би заново побачити предмет, зробити звичне незвичайним, дивним. Брехт це явище представив як «відчуження» – результат філософської «перебудови» мистецтва, втручання філософського мислення в мислення художнє [5]. Можна, звичайно, прочитати ці твори і не вникаючи в їх філософську основу, але знайомство з нею розкриває повніше і задум, і палітру автора. Художник цими прийомами намагається привернути увагу до актуальної проблеми, примусити читача задуматися і прийти до правильного висновку.

Таким чином, філософія і література – багатоаспектна проблема, в процесі осмислення якої розкривається роль філософії у творчості письменника, її значення для розуміння та інтерпретації художніх творів, роль мистецтва слова в поширенні філософських ідей.

Література

1. Гегель Г.В.Ф. Работы разных лет: в 2-х Т. - М., 1970. – Т. 2. – С. 212.
2. Долгов К.М. Кант и кризис буржуазного философско-эстетического сознания // Вопросы философии. - 1976. – № 7. – С. 119 – 120.
3. Бахтин М.М. К философии поступка // Философия и социология науки и техники. Ежегодник. - 1984-1985. - М., 1986. – С. 124.
4. Гулыга А.В. Искусство в век науки. - М., 1978. – С. 34 – 49.
5. Брехт Б. Рабочий дневник (1936-1955) // Новый мир. 1976. – №5. – С. 216, 219.

УДК 792 (477.87)

В. В. ОЛІЙНИК, А. ЛЕВКО
Мукачівський державний університет

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР ЗАКАРПАТТЯ – ВІД АМАТОРСЬКОГО РУХУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ СЦЕНИ

Одним із найяскравіших здобутків в історії українського національно-культурного відродження на Закарпатті першої третини ХХ століття було створення в місті Ужгород першого професійного українського театру при товаристві «Просвіта». Театр презентував перед інтелігенцією та народом мистецькі досягнення інших українських земель і мав величезний вплив на

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>